

*МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП „МАЊИНСКИ ЈЕЗИЦИ
И ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ У СРБИЈИ
И ЦЕНТРАЛНОЈ И ИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ”*

(Суботица, Отворени универзитет Суботица, Градска библиотека,
7–8. април 2022)

Организатори међународног научног скупа који је почетком априла текуће године одржан у Суботици под називом „Мањински језици и вишејезичност у Србији и централној и источној Европи” били су Балканолошки институт САНУ и Универзитет у Ослу. Сарадња ове две институције реализована је у оквиру међународног пројекта „Испитивање граница (транс)националног: империјално наслеђе, транснационалне књижевне мреже и вишејезичност у централној и источној Европи”¹, чији је покровитељ Норвешки истраживачки савет.

Први део скупа одржан је 7. априла у здању Отвореног универзитета Суботица и носио је назив „Мањински језици у Србији: Између европске и мањинске политике”. Најпре је изложен реферат професора Ранка Бугарског „Мој живот са Европском језичком повељом”, у ком је представљено ауторово искуство у раду Комитета експерата за Европску повељу о регионалним или мањинским језицима. Професор Бугарски је у овом телу нашу земљу представљао 12 година (у два мандата), а у свом реферату осврнуо се на настанак и природу Повеље, функционисање механизма праћења рада, као и изазове, потешкоће и доприносе које је Повеља донела на пољу заштите и унапређивања регионалних и мањинских језика у Европи и Србији. У закључку је оцењена као значајна улога Повеље у развоју односа европске јавности према свом језичком наслеђу и важности његовог очувања. На ово излагање надовезала се професорка Људмила Поповић, која је садашњи представник Србије у поменутом Комитету експерата. У свом реферату под називом „Мањински језици у Србији из аспекта Европске повеље о регионалним или мањинским језицима” пажњу је посветила односу тзв. позитивних и негативних језичких права као заштитним мерама у складу са II и III делом Повеље, те представила статус појединих мањинских језика у Србији кроз призму хипотезе о доминантним и рецесивним варијантама језика. Проф. Поповић је такође истакла значај ставова већинских и мањинских говорника у развоју језичке свести, уз нарочит осврт на питање положаја језика и припадника мањинске заједнице у условима нестабилности у земљи порекла, попут тренутних ратних дешавања у Украјини. У рефератима Едите Андрић („Статус мађарског и облици наставе мађарског језика у Војводини”), Мирјане Ђорковић („Румунски језик као економски капитал у Србији”), Далибора Соколовића („Улога образовања у актуелној језичкој ситуацији словачког као мањинског језика у Србији (Војводини)”) и Марије Александровић („Ромски језик у образовању у Србији данас: изазови и перспективе”) изнета су виђења социолингвистичке ситуације мађарског, словачког, румунског и ромског језика

¹ <<https://www.hf.uio.no/ilos/english/research/projects/probing-the-boundaries-of-the-transnational/index.html>> 04.11.2022.

у образовном систему Војводине и Србије. Разматрани су демографски чиниоци, који директно утичу на облике наставе и на статус мањинског језика, економски потенцијал који са собом носи учење мањинског језика, као и потреба реevaluације концепата образовне језичке политике. Дискусију, која је уследила након блока реферата, водила је Клара Билић Мештрић која је уз анализу изнетих излагања упоредила језичку ситуацију у Србији са ситуацијом мањинских језика у Хрватској.

У поподневним часовима првог дана конференције организован је у читаоници Градске библиотеке у Суботици округли сто „Настава на мањинским језицима: наслеђе прошлости и поглед ка будућности”. говорници су били Анамарија Вичек из Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Јанош Пушкаш и Данијела Радовић из Педагошког завода Војводине, те наставници Мирјана Саванов и Ивица Стипић из двеју суботичких основних школа. У дискусији је истакнута улога Педагошког завода Војводине у покрајинском образовном систему, као и актуелни проблеми и изазови у настави мањинских језика, уз нарочит нагласак на развијање вишејезичности припадника како мањинских тако и већинских заједница у Србији.

Други дан скупа одржан је под називом „Мањинске књижевности: регионално и транснационално” на Отвореном универзитету Суботица. У средишту интересовања налазила се мађарска мањинска књижевност. Марко Чудић је понудио приказ развоја и улоге часописа *Új Symposium* и *EX Symposium* у интеркултурном дијалогу. Остали излагачи: Ева Толди („Вишејезичност у мађарској књижевности у Војводини”), Беата Томка („Посредничка улога мањинског критичара”) и Корнелија Фараго („Упркос свим границама (Сложена полисемија динамичких простора)”) усмерили су пажњу на улогу мањинских књижевника, критичара и преводилаца, мањинских часописа и издавачких кућа у формирању канала за комуникацију и културну размену између суседних култура, али и између чланова мањинске заједнице и њихових матичних земаља и култура. Дискутант у оквиру овог сегмента скупа био је Иштван Ладањи, који се такође осврнуо на неповољне аспекте данашње демографске ситуације, која доводи до смањења броја читалаца, и њихове језичке асимилације.

У послеподневним часовима другог дана скупа, у читаоници Градске библиотеке у Суботици, уприличен је округли сто „Мањински језици у преводилаштву и издаваштву”. На њему су говорили преводиоци Иштван Ладањи, Кристина Оровец, Викторија Радич и Марко Чудић. Анализирана је тренутна ситуација у мањинском преводилаштву и издаваштву, и истакнуто да поред осипања читалаштва мањинске књижевности данас угрожава и развој дигиталних медија те губитак општег интересовања за књижевност.

У вечерњим сатима, о свом стваралаштву у домену документарне прозе говорио је академик Тибор Варади, почасни гост скупа. Представио је своје четири књиге настале на основу више од сто година старог архивског материјала из породичне адвокатске канцеларије која се налази у Зрењанину. Књиге су најпре издате на мађарском језику (издаваштво Форум), а потом и на српском (Академска књига). Академик Варади у њима реконструише бројне процесе вођене у адвокатској канцеларији, на мађарском, немачком и српском језику, омогућујући на тај начин живи поглед у историју вишејезичног Баната, проткан честим друштвено-политичким променама и последицама које су остављале на живот тамошњег становништва.

Читав скуп су водили Марија Мандић из Балканолошког института САНУ и Стејн Верват са Универзитета у Ослу, којима за успешну организацију и идеју

да окупе све горепоменуте истраживаче, активне учеснике и актере креирања језичке политике у процесу очувања и развоја мањинских језика и књижевности у Србији припадају најискреније похвале.

Далибор Соколовић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
dalibor.sokolovic@fil.bg.ac.rs